

Parlamentul României
Senat

Comisia juridică, de numiri,
disciplină, imunități și validări

Nr.XIX/ 187 /2015

RAPORT

**la Propunerea legislativă pentru modificarea Art.96 din Legea 303/2004 privind
statutul judecătorilor și procurorilor**

În conformitate cu prevederile art.68 din Regulamentul Senatului, cu modificările ulterioare, Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări, prin adresa nr. **L304** din 15 iunie **2015**, a fost seszată, de către Biroul permanent al Senatului, în vederea dezbaterii și elaborării raportului asupra *propunerii legislative pentru modificarea Art.96 din Legea 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, respinsă de Camera Deputaților.*

Propunerea legislativă are ca obiect de reglementare modificarea alineatelor (4), (7) și (8) ale art.96 din Legea nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în sensul instituirii răspunderii materiale a magistraților pentru erorile judiciare.

Inițiatorii, prin Expunerea de motive, susțin că: „Pornind de la fundamentul oferit de dispozițiile art. 52 alin. (3) din Constituție, articolul 96 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, reglementează, cu titlu general, materia stabilirii răspunderii materiale a judecătorilor și procurorilor pentru săvârșirea cu rea-credință sau gravă neglijență a unei erori judiciare.

Astfel, prevederile art. 96 din lege fac distincție între erorile judiciare săvârșite în procesele penale, care dau dreptul la repararea pagubei, acestea fiind reglementate de Codul de procedură penală, și erorile judiciare săvârșite în alte procese decât cele penale.

Pentru condamnări la CEDO (OUG nr. 94/1999, art. 507 Cod procedura penală)

Dispoziții privind angajarea răspunderii materiale a judecătorilor și procurorilor conține și Ordonanța Guvernului nr. 94/1999 privind participarea României la procedurile în fața Curții Europene a Drepturilor Omului și a Comitetului Miniștrilor ale Consiliului Europei și exercitarea dreptului de regres al statului în urma hotărârilor și convențiilor de rezolvare pe cale amiabilă. Astfel, în conformitate cu art. 12 alin.(1) din Ordonanță „Statul are drept de regres împotriva persoanelor care, prin activitatea lor, cu vinovăție, au determinat obligarea sa la plata sumelor stabilite prin hotărâre a Curții sau prin convenție de rezolvare pe cale amiabilă”.

Ca atare în situația în care statul român a fost condamnat de către o instanță internațională și obligat să plătească despăgubiri printr-o hotărâre definitivă, prin care s-a constatat încălcarea unuia sau a mai multor articole din Convenția pentru Apărarea

Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acțiunea în regres împotriva aceluia care, cu rea-credință sau din gravă neglijență, a provocat situația generatoare de daune, este obligatorie. Așadar Ministerul Finanțelor trebuie să formuleze acțiune în regres, în care trebuie demonstrată reaua-credință sau grava neglijență a magistratului care a provocat situația generatoare de daune.

După ce am făcut această radiografie a modului actual de reglementare a răspunderii magistraților, doresc să evidențiez faptul că analizarea dispozițiilor legale în materia răspunderii magistraților relevă o serie de disfuncționalități ce necesită a fi remediate, prin promovarea unor modificări legislative în această materie."

În ședința din 23 iunie 2015, membrii Comisiei juridice au luat în dezbatere propunerea legislativă și au hotărât, cu unanimitate de voturi, să adopte **raport de respingere**.

Consiliul Legislativ a avizat **favorabil** inițiativa legislativă, cu observații și propuneri, iar **Consiliul Superior al Magistraturii**, în temeiul dispozițiilor art.38 alin.(3) din Legea nr.317/2004 privind **Consiliul Superior al Magistraturii**, republicată, cu modificările ulterioare și în baza Hotărârii plene a acestuia nr. 330 din 7 aprilie 2015, a transmis **aviz negativ**.

În cadrul dezbaterilor, domnul judecător Badea Marius Tudose, președintele Consiliului Superior al Magistraturii a susținut că textul propunerii legislative, așa cum a fost formulat, este criticabil din punct de vedere constituțional venind în contradicție cu art.52 din legea fundamentală care stabilește răspunderea obiectivă a statului pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare, nefiind înlăturată răspunderea magistraților care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență. Dispozițiile legislației în vigoare prevăd răspunderea penală, disciplinară și materială a judecătorilor și procurorilor. În materie penală, răspunderea se rasfrânge asupra infracțiunilor de fals și a infracțiunilor de corupție, existând un filtru referitor la așa-numita încheiere de încuviințare a reținerii și arestării preventive, cu excepția infracțiunilor flagrante, și a percheziției.

Prin punctul de vedere, transmis prin Avizul anexat la Hotărârea nr.330 din 7 aprilie 2015, Consiliului Superior al Magistraturii susține că:

O primă modificare propusă vizează dispozițiile alin.(4) al art.96, care se referă la dreptul persoanei vătămate la repararea prejudiciilor materiale cauzate prin erorile judiciare săvârșite în alte procese decât cele penale.

În prezent, exercitarea acestui drept este condiționată de stabilirea, în prealabil, printr-o hotărâre definitivă, a răspunderii penale sau disciplinare, după caz, a judecătorului sau procurorului pentru o faptă săvârșită în cursul judecării procesului, dacă această faptă este de natură să determine o eroare judiciară.

Propunerea vizează înlăturarea acestei duble condiționări cu o alta, și anume aceea ca „partea să fi uzat de toate căile de atac prevăzute de lege împotriva hotărârii ce se pretinde a constitui o eroare judiciară". Eliminarea dispozițiilor actuale comportă, însă, observații din perspectiva faptului că va conduce la inexistența obligației de a se stabili, în prealabil, printr-o hotărâre definitivă, răspunderea penală sau disciplinară, după caz, a magistratului.

Astfel, din modul de redactare a dispozițiilor propuse rezultă că, pentru a se îndrepta împotriva statului cu solicitarea de reparare a prejudiciilor materiale, este suficient ca partea să fi uzat de toate căile de atac împotriva hotărârii ce se pretinde a

constitui o eroare judiciară, fără a fi necesar ca, în prealabil, să se fi constatat de către instanțele de judecată existența acestei erori; or, în mod evident, o astfel de idee nu poate fi acceptată.

O altă propunere privește înlocuirea posibilității statului de a se îndrepta cu acțiune în regres împotriva magistratului care, cu rea-credință sau gravă-neglijență a săvârșit eroarea cauzatoare de prejudicii cu o obligație în acest sens.

În fine, cea de a treia propunere vizează majorarea considerabilă (de 10 ori) a termenului actual de prescripție a dreptului la acțiune, de la 1 an la 10 ani, fără, însă, a se oferi o justificare în acest sens."

Consiliul Superior al Magistraturii a apreciat, cu ocazia analizării și avizării unor inițiative similare, că „exercitarea dreptului la acțiunea în regres trebuie să fie lăsată la latitudinea titularului acțiunii - statul și nu să devină o obligație, așa cum se propune, aceasta fiind regula generală de drept în ceea ce privește exercitarea drepturilor de către titularii acestora.

În al doilea rând, din interpretarea logică și sistematică a prevederilor Legii nr.303/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, rezultă că dreptul statului la acțiunea în regres este condiționat de existența, în prealabil, a unei hotărâri definitive prin care să se stabilească, în condițiile legii, răspunderea magistratului.

Statul - în calitate de administrator al desfășurării activității sistemului judiciar, atât la nivel legislativ cât și la nivel funcțional și financiar - este responsabil de acoperirea prejudiciilor suferite prin comiterea unei erori judiciare săvârșite prin exercitarea funcției cu rea credință sau gravă neglijență de către un procuror sau un judecător.

În schimb, orice răspundere a unei persoane (penală sau civilă delictuală), inclusiv a magistratului, trebuie să aibă la origine ideea de vinovăție, în speță fiind vorba despre vinovăție în exercitarea atribuțiilor de serviciu de către magistrat.

Altfel spus, răspunderea materială a judecătorului sau a procurorului nu poate fi angajată în mod obiectiv (similar modulului în care răspunde statul), ci numai subiectiv, respectiv doar în situația săvârșirii de către acesta a unei fapte personale grave, făcute cu intenția de a produce un prejudiciu, ori în cazul în care acesta, din culpă gravă, a comis o eroare judiciară determinantă pentru producerea prejudiciului.

Eroarea judiciară presupune, dincolo de situațiile expres prevăzute de art.504 din Codul de procedură penală (respectiv situația în care o persoană condamnată definitiv este ulterior achitată sau în care libertatea unei persoane a fost restrânsă în mod nelegal) și alte situații a căror delimitare nu este încă bine realizată nici de doctrina judiciară și nici de jurisprudență.

Eroarea judiciară se referă, în esență, la o soluție asupra fondului cauzei care nu corespunde unei realități juridice stabilite ulterior. Această eroare nu se datorează însă, în exclusivitate și, uneori nici măcar în parte, activității judecătorului sau procurorului.

Dintre erorile judiciare constatate recent, unele dintre ele s-au datorat fie faptului că la momentul judecării și condamnării pentru o anumită faptă penală, o serie de probe nu erau accesibile (de exemplu, expertiza ADN), fie au fost date în cauză declarații necorespunzătoare adevărului, fie s-au descoperit fapte și împrejurări noi, necunoscute instanței de judecată la momentul pronunțării soluției definitive.

De altfel, de esență exercitării unor căi de atac extraordinare, capabile să desființeze o hotărâre judecătorească definitivă este tocmai împrejurarea că instanța care a judecat primul proces nu a avut cunoștință de noile dovezi sau fapte, inclusiv cele infracționale legate de cauză, astfel că soluția inițială corespundea situației de fapt stabilite pe baza unui ansamblu de probe cunoscute la acel moment.”

Reprezentanții Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prezenți la dezbateri, au achiesat la punctului de vedere al membrilor Consiliului Superior al Magistraturii susținând respingerea acestei inițiative legislative.

Pentru aceste considerente, membrii Comisiei juridice au adoptat, în unanimitate, soluția respingerii propunerii legislative.

La dezbaterea proiectului a participat, în conformitate cu prevederile art.61 din Regulamentul Senatului, cu modificările ulterioare, din partea Guvernului: domnul Liviu Stancu, secretar de stat Ministerul Justiției, care nu a susținut inițiativa legislativă, precum și din partea Consiliului Superior al Magistraturii: domnul judecător Badea Marius Tudose – președinte și domnul judecător Mircea Aron.

Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări supune spre dezbateri și adoptare, Plenului Senatului, **raportul de respingere a propunerii legislative.**

În raport cu obiectul de reglementare, propunerea legislativă face parte din categoria **legilor organice** și urmează a fi adoptată potrivit prevederilor art.76 alin.(1) din Constituție.

Potrivit art.75 alin (1) din Constituție și art.88 alin.(8) pct.2 din Regulamentul Senatului, aprobat prin Hotărârea Senatului nr.28 din 25 octombrie 2005, propunerea legislativă urmează a fi adoptată de Senat în calitate de **Cameră decizională.**

Președinte,

Senator Cătălin Boboc

Secretar,

Senator Doina Elena Federovici

Întocmit,

consilier Maria Ranga